

Boekbaby's in je bibliotheek

Praktische handleiding

-Waarom een project als Boekbaby's in de bibliotheek?

De bib, het leven van A tot Z
Kansen op lezen voor iedereen!
Boekbaby's in jouw bibliotheek?

-Hoe stel je een aanbod voor baby's en peuters samen?

Hoe verzamel je boekentips?
Hoe deel je de collectie in?
Hoe registreer je babyboeken in je collectie?
Hoe houd je het hygiënisch?

-Hoe creëer je een aantrekkelijke babyhoek?

Tips voor aankleding van de ruimte
Hoe presenteer je de collectie?
Op zoek naar inspiratie?

-Hoe maak je het babyaanbod bekend?

Tips voor een doelgerichte communicatie
Tips voor een klantgericht onthaal
Hoe zorg je ervoor dat alle collega's mee zijn?

-Met welke partners kan je samenwerken?

Onthaalouders en kinderdagverblijven
Kind en Gezin
Huisartsen, gynaecologen en kinderartsen
Wijkgezondheidscentra
Boekhandels
Burgerlijke dienst
Deel je expertise!

Waarom een project als Boekbaby's in de bibliotheek?

Waarom zou je als bibliotheek tijd en middelen investeren in baby's? Waarom reeds vanaf de prille kindertijd kinderen en hun ouders overtuigen om te lezen?

De bib, het leven van A tot Z

De bib groeit met je mee, je hele leven lang. Hoe oud je ook bent, in welke fase van je leven je ook bevindt: in de bib vind je wat je zoekt. Vanaf de eerste levensmaanden heeft de bib wat te bieden. Dat idee kan je met Boekbaby's uitdragen.

Kansen op lezen voor iedereen!

Boekbaby's wil kinderen vanaf het prille begin de kansen op lezen meegeven. Het wil ouders aanmoedigen om hun baby al in zijn eerste levensjaar boekjes in handen te geven, samen met hun kind in boeken te kijken, prenten aan te wijzen en dingen te benoemen, versjes voor te zeggen, liedjes te zingen, enz.

De openbare bibliotheken zijn een cruciale speler bij het creëren van deze kansen.

Ze is een laagdrempelig cultuurhuis, heeft de kennis en kunde in huis om aan leesbevordering te doen en kan als lokale speler tal van strategische partners mobiliseren. Met een project als Boekbaby's kan ze doen wat haar opdracht is: iedereen dezelfde kansen bieden op cultuur, educatie en ontspanning.

Heel wat initiatieven die het lezen willen bevorderen zijn gekoppeld aan schoolse activiteiten. Het is echter van groot belang dat het contact met de bibliotheek ook via het gezin verloopt. Onderzoek wijst uit dat wie via het huisgezin in aanraking komt met cultuur, gedurende de rest van de levensloop veel meer kans heeft om te blijven participeren.

Net zoals cultuurcentra en gemeenschapscentra worden ook bibliotheken uitgedaagd om mee(r) 'gemeenschap' te vormen, om de sociale cohesie, het lokale sociale weefsel sterker te maken. Boekbaby's heeft heel wat gemeenschapsvormende potentie: de bibliotheek kan alle jonge gezinnen in de gemeente aanspreken en samenbrengen rond wat ze gemeenschappelijk hebben: jonge kinderen. Door samen te werken met plaatselijke partners en de consultatiebureaus van Kind & Gezin kunnen in principe alle jonge ouders bereikt worden.

Boekbaby's in de bibliotheek

Sinds 2005 namen de bibliotheken in tien Vlaamse gemeenten* deel aan de pilootfase van Boekbaby's. Deze bibliotheken leverden extra inspanningen om een aanbod voor jonge ouders en hun baby's te voorzien. Dat gaf een aanzienlijke stijging van het aantal leden jonger dan twee jaar. En ook de ouders reageren verheugd en enthousiast op het nieuwe aanbod. Nu stappen de bibliotheken verder in een proefproject dat in samenwerking met Kind en Gezin alle kinderen in hun gemeente wil bereiken.

In afwachting van een uitbreiding naar heel Vlaanderen kunnen bibliotheken jonge gezinnen alvast warm maken voor boeken en de bibliotheek. Er zijn er alvast tientallen die dit op eigen houtje of samen met de bibliotheken uit hun regio doen. Op de site van Boekbaby's vind je een overzicht van bibliotheken met een aanbod voor de allerkleinsten. Ontbreekt jouw bib in dit lijstje, geef dan een seintje via boekbabys@stichtinglezen.be.

Zin om zelf werk te maken van Boekbaby's? Verder in deze handleiding vind je o.m. tips om je collectie uit te breiden, om een babyhoek in te richten en een overzicht van beschikbare promotiematerialen.

Heb je vragen? Wil je bibliotheek op eigen kosten aansluiten bij het project zoals het loopt in de 10 pilootgemeenten? Neem dan contact op met [Els Michielsen](mailto:Elis_Michielsen@stichtinglezen.be) (boekbabys@stichtinglezen.be of 03 204 10 07).

* Beernem, Beveren, Ieper, Kortrijk, Lokeren, Sint-Niklaas, Stekene, Waregem, Wingene, Zele

Sinds 2008 nemen ook Temse, Langemark en de bibliotheken van het regioverband De Leedijk deel aan het project.

Hoe stel je een aanbod voor baby's en peuters samen?

De basis van je babyaanbod wordt gevormd door de boeken. Vooraleer je leuke cadeautjes uitdeelt of jonge ouders expliciet uitnodigt in je bib, moet je ervoor zorgen dat je een degelijke collectie uitbouwt.

Maar wat hoort er allemaal thuis in een babycollectie? Waar vind je informatie over het boekenaanbod voor de doelgroep? Hoe verwerk je boekjes in stof en plastic? En hoe zit dat met de hygiëne?

Hoe verzamel je boekentips?

Het kwaliteitsvolle boekenaanbod voor de allerkleinsten is niet zo groot en verandert snel. Boekentips sprokkelen en uitwisselen is dus zeker zinvol. Aarzel dus niet om jouw boekentips te delen met je collega's. Dat kan makkelijk door een mailtje te sturen naar boekbabys@stichtinglezen.be

Niet alle boekhandels hebben een evenwichtig aanbod aan babyboeken. Maar kijk ook eens wat de speelgoedwinkels te bieden hebben. Vaak vind je daar een breder aanbod knisper-, bad- en stoffen boekjes.

Om werk te maken van een basiscollectie kan je alvast inspiratie putten boekenlijst die je oip de site vindt. De boeken in dit overzicht worden regelmatig op beschikbaarheid nagekeken.

Bekijk ook deze tijdschriften en websites:

- Leeskraam: tijdschrift over voorlezen en kinderboeken voor kinderen tot 4 jaar.
- Leeswelp: tijdschrift met recensies, actualiteit over jeugdliteratuur en overzichtsartikels.
- Peuterboekengids 0 tot 4 jaar (uitgave van Biblion): een keuze uit ruim 250 boeken en audiovisuele media voor baby's en peuters.
- www.villakakelbont.be: in de boekenkast vind je leestips voor alle leeftijden, ook voor de allerkleinsten.
- www.pluizuit.be: site vol boekbesprekingen, ook van baby- en peuterboeken
- www.voorlezen.be: site met boekentips van 0 tot 12 jaar.
- <http://zoeken.bibliotheek.be>: de zoekmachine van de openbare bibliotheken. Op de hoofdpagina kan je beperken tot de boeken voor de leeftijdsgroep "tot 3 jaar". De meeste boeken kregen ook een bespreking van Biblion.

Hoe deel je de collectie in?

Doorheen hun eerste levensmaanden en -jaren ontwikkelen kinderen zich erg snel, maar gelukkig groeit het boekenaanbod met hen mee. Op de site vind je een overzicht van de verschillende groeifases die baby's doorheen het boekenaanbod maken.

Hoe registreer je babyboeken in je collectie?

Stoffen boeken, plastic boeken, knisperboeken... die verwerk je niet op dezelfde manier als de andere boeken. Ze plastificeren, een leeftijdsaanduiding aanbrengen of de boeken labelen met een barcode, vraagt om een andere manier van verwerken.

Hoe pakken andere bibliotheken het aan?

Een barcode aanbrengen op het babyboek kan voor problemen zorgen. Dat kan je oplossen door elk materiaal uit je Boekbaby's-collectie een getal te geven. Met een 'permanent marker' of een textielstift breng je dat getal aan op het plastic of de stof. Aan de balie heb je een map liggen met daarin alle barcodes en het getal van het boek waar de barcode naar verwijst. In plaats van de barcode op het boek te scannen, scan je de barcode uit de map.

In andere bibliotheken stikt men het plaatskenmerk aan het boek vast, de barcode zelf wordt in een fotoboekje geplakt en zo gescand.

Ten slotte zijn er ook bibliotheken die helemaal geen beveiliging aanbrengen aan het boekje, en niet te kampen hebben met diefstal.

Hoe houd je het hygiënisch?

Baby's gaan met boeken om als met speelgoed. Zoals elk ander speeltje, steken ze het boekje ook in

de mond om er op te sabbelen. Dat wil zeggen dat extra aandacht voor hygiëne noodzakelijk is. Daarom kies je best boeken die makkelijk afwasbaar zijn of in de wasmachine mogen.

Het veelvuldig reinigen van de materialen betekent uiteraard een zekere tijdsinvestering. Bibliotheken met een babyboekencollectie leggen alle babyboekjes bij het terugbrengen opzij om een was- of ontsmettingsbeurt te geven.

Enkele praktische tips bij de boekenwas:

- Knisper- en stoffen boekjes wassen met het programma 'fijne was', koud en niet zwieren, tenzij in een manuele slazwierder. Het is belangrijk dat de boekjes koud worden gewassen, of de knisper smelt.
- Van boeken met een mousse, kan die mousse krimpen bij het wassen. Een tip: vooraf de rand stikken, zodat de mousse op zijn plaats blijft.
- Gooi de echt vuile en versleten boekjes weg.

Houd er dus rekening mee dat deze boeken veel vlugger opgebruikt zullen zijn dan die uit de reguliere collectie. Wetende dat hun kinderen eerder hardhandig zullen omspringen met de boeken, aarzelen veel ouders om de boeken te lenen. Het is bijzonder klantvriendelijk om voor boeken die geschonden of kapot worden teruggebracht, geen schadevergoeding te vragen.

Informeer je leners over deze maatregelen. Dat kan ouders die twijfelen over de hygiëne of een schadeprobleem overtuigen om toch de boeken te lenen. Maak een informatiefoldertje of hang een woordje van uitleg op waar de collectie is opgesteld.

Hoe creëer je een aantrekkelijke babyhoek?

Hoe zorg je ervoor dat baby's en peuters zich thuis voelen in de babyhoek? Hoe slaag je erin om ondanks je plaatstekort toch een babyvriendelijke hoek te creëren? Met welke kleine ingrepen zorg je ervoor dat je collectie in het oog springt?

Tips voor aankleding van de ruimte

Voorzie een duidelijk aparte, rustige hoek voor de babycollectie. Creëer een ruimte waarvan je van op afstand ziet dat ze bedoeld is voor jonge kinderen.

Beschik je over weinig plaats en is de inrichting van een afzonderlijke ruimte moeilijk, probeer dan aan de hand van een gekleurde muur of speciaal meubilair het onderscheid met de rest van de bibliotheek te maken.

Plaats de collectie op een lichte, liefst zonnige plaats in de bibliotheek. Schilder de muren, plaats gekleurde rekken of leg een kleurrijk tapijt. Je kan ook een illustrator vragen om een van de muren te beschilderen.

Houd bij de inrichting voortdurend je doelgroep voor ogen: baby's, peuters en hun ouders. Reflecteer over hun behoeften naar comfort en veiligheid. Richt de ruimte zo in dat de kinderen veilig en vrij kunnen bewegen. Liefst niet te dicht bij trappen of treden. Leg je een dikke afwasbare speelmat, dan kunnen de kinderen gezellig rondkruipen. Hang een krijtbord op zodat kinderen steeds creatief aan de slag kunnen.

Maak de rekken met babymaterialen niet te hoog, zo kunnen de kinderen zelfstandig boeken van de plank nemen. Ben je toch gedwongen om in de hoogte te werken, plaats dan de boeken die eerder de ouders aanspreken boven en de knuffelboeken onder.

Voorzie de mogelijkheid om de baby te verschonen, of een rustige zitplek waar de moeder eventueel voeding kan geven.

Twijfel je over de veiligheid of de kindvriendelijkheid van je babyhoek, dan kun je de raad inroepen van specialisten uit je omgeving. Nodig de verantwoordelijke van een kinderdagverblijf of een vrijwilliger van een consultatiebureau uit om mee denken hierover.

Je kan je technische dienst vragen om een meubel op maat te maken. Of spreek een plaatselijke technische school aan. Misschien willen zij als project een babyboekenmeubel timmeren? Maar ook heel wat meubelfabrikanten of groothandelaars in speelgoed hebben een leuk aanbod van rekken, (speel)tapijten en zitmeubilair. Inspiratie vind je volop in de catalogi van deze handelaars.

Met enkele details maak je van deze hoek een ruimte waar peuters zich helemaal thuis voelen.

Hoe presenteer je de collectie?

Uiteraard is deze hoek bedoeld om de boekencollectie voor baby's en peuters te plaatsen. Maar als bibliotheek heb je ook heel wat te bieden voor de ouders. Zij zijn op zoek naar betrouwbare informatie over de verzorging van hun kind, tips voor de inrichting van de kinderkamer of ideeën voor kindvriendelijke vakanties. Zoek in je eigen collectie naar materialen waarvan je denkt dat ze tegemoetkomen aan de informatiebehoeften van jonge ouders en plaats ze in een apart rek in de babyhoek.

Er zijn tal van mogelijkheden om de babyboeken op te stellen. Je kan ervoor kiezen om de boeken alfabetisch te zetten, maar dat speelt wellicht niet echt in op de zoekstrategieën van kinderen.

Sommige bibliotheken plaatsen de boeken per reeks (alle boeken van Jules bij elkaar, alle Nijntjes op een rij...). Andere zetten ze per materiaalsoort (stoffen, plastic en kartonboeken apart).

Je kan ook kiezen voor een thematische opstelling en gebruik maken van ZIZO Prentenboeken. Alles hierover vind je op: www.vcob.be/portaal/bibliotheekmanagement/zizo/

Een leuke manier om je aanbod verrassend te presenteren zijn ten slotte de logeerkoffertjes. De

bibliotheek maakt kant-en-klare pakketten waarin kinderen een waaier aan bibliotheekmaterialen vinden.

Op zoek naar inspiratie?

Bekijk de foto's van enkele bibliotheken die een gezellige boekenhoek inrichtten. Dit fotoalbum vind je op de site.

Hoe maak je het babyaanbod bekend?

Hoe maak je de jonge ouders en baby's warm voor je boeken? Welke andere instanties licht je best in over je werking en aanbod?

Tips voor een doelgerichte communicatie

Promoot je aanbod niet 'in het algemeen' maar doelgericht naar de mensen voor wie het bedoeld is. Dat kan door jonge ouders in je bibliotheek persoonlijk aan te spreken. Of vraag via je gemeentebestuur de contactgegevens van mensen die pas een kindje kregen, zo kan je de ouders persoonlijk uitnodigen.

Wil je promotiematerialen of informatiefolders verspreiden, doe dat dan op plaatsen waar veel jonge ouders komen en waar ze vatbaar zijn voor je boodschap. Bijvoorbeeld: consultatiebureaus van Kind en Gezin, wachtkamers van gynaecologen en huis- en kinderartsen, het zwembad waar moeders pre- en postnatale zwemlessen kunnen volgen en watergewenning voor baby's wordt georganiseerd, onthaalouders en kinderdagverblijven...

Communiceer niet willekeurig, maar verwijst altijd naar een concrete aanleiding: de geboorte van een kind, de eerste verjaardag, een nieuwe aanwinst in de collectie, een specifieke actie voor jonge ouders... Dat verhoogt de respons van de ouders die gemakkelijker inzien waarom zij worden aangesproken.

Tips voor een klantgericht onthaal

Zorg ervoor dat iedereen uit de bibliotheekploeg op de hoogte is van het initiatief. Elke bibliotheekmedewerker die wordt aangesproken over het aanbod, zou een afdoend en welkomend antwoord moeten kunnen geven. Zelfs al is de medewerker niet erg thuis in de kinderwerking, dan moet die wel een antwoord kunnen geven op basisvragen en doorverwijzen naar de juiste collega's. Enkele bibliotheken die betrokken waren bij de pilootfase van Boekbaby's nodigden de gezinnen uit hun gemeente uit op één onthaalmoment. De gezinnen werden rondgeleid in de bibliotheek en kregen alle uitleg over de babymaterialen. Aansluitend kregen ze een hapje en een drankje aangeboden en hun cadeaupakket. En ten slotte kregen alle baby's hun allereerste lidkaart.

De troef van deze aanpak is dat je de rust hebt om de mensen persoonlijk te woord te staan – wat op sommige drukke momenten moeilijk lukt. Bovendien heeft de lokale pers vaak belangstelling voor dit soort initiatieven, waardoor je aanbod nog meer bekend wordt.

Hoe zorg je ervoor dat alle collega's mee zijn?

Het is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Misschien is niet elke collega overtuigd van de zin van het project of vinden sommigen dat al die peuters wel wat herrie geven.

Probeer te werken aan de motivatie van de medewerkers door hen uit te leggen wat de doelen en resultaten van het project zijn: dit maakt dat de motivatie opweegt tegen de last van het lawaai of opruimen. Rapporteer je successen: merk je een stijging van leden of uitleningen, hoor je een enthousiaste ouder bewonderende uitspraken doen over je werking, deel dat dan met je collega's en je bestuur en bedank hen voor hun inzet. Zo deelt iedereen in het succes.

Met welke partners kun je samenwerken?

Met welk plaatselijke partners kun je van boekbaby's een succes maken? Hoe zorg je voor een zo sterk mogelijk effect van je initiatieven?

Als plaatselijke openbare bibliotheek ben je de gangmaker om de jonge gezinnen in je gemeente het leesplezier over te brengen. Maar hoe meer spelers betrokken zijn en hoe meer plaatsen waar ouders worden gewezen op het belang van lezen, hoe meer impact jouw initiatieven zullen hebben.

Met welke partners kan je zoal in zee gaan? We lijsten er hier een hele reeks op, maar ongetwijfeld zijn er nog andere instellingen of aanspreekpersonen die in jouw stad of gemeente van Boekbaby's een succes kunnen maken. Het zijn allemaal mogelijke ambassadeurs die jonge ouders de belangstelling voor boeken kunnen bijbrengen.

Onthaalouders en kinderdagverblijven

Overtuig medewerkers in de kinderopvang dat bezigheden rond boeken relevant en waardevol zijn. Boeken bieden niet alleen een prettig tijdverdrijf, ze stimuleren de taalontwikkeling van kinderen, stimuleren hun verbeelding en logisch denken...

Laat hen weten dat jij kunt helpen bij het aanbrengen van leesplezier. Je kunt hen (thematische) boekenkoffers bieden, maar ook cd's met kinderliedjes of verzenboeken. Je kan jouw expertise op hen overdragen door hen up to date te houden over het recente boekenaanbod. Speel hen daarom lijstjes door met de beste babyboeken, nodig hen uit om aankoopsuggesties te doen, demonstreer ter plaatse hoe leuk én haalbaar het kan zijn om aan peuters voor te lezen.

En vooral, laat hen weten op welke dienstverlening van de bibliotheek zij een beroep kunnen doen. Vergeet ook de ouders en grootouders niet. De onthaalouders kunnen op hun beurt het boekenvirus op hen overdragen en de weg naar de bibliotheek wijzen.

Kind en Gezin

Elke jonge ouder mag rekenen op een nabije opvolging in een van de consultatiebureaus van Kind en Gezin. Deze medewerkers bieden informatie over de fysieke ontwikkeling, de verzorging en de voeding van de baby. Maar zij kunnen jonge ouders ook inlichten over het plezier en nut van boeken. Door boekjes en bibliotheekinformatie aan te bieden in de consultatieruimtes, maar ook door jonge ouders te informeren over de fase van taal- en boekontwikkeling waarin hun kind zich bevindt.

Huisartsen, gynaecologen en kinderartsen

Elk jong gezin komt regelmatig over de vloer bij de huisarts, gynaecoloog of kinderarts. Vraag deze artsen of je de informatie over Boekbaby's ook bij hen ter inzage mag leggen. Een stapel voorleesboeken, knisperboekjes en kartonboekjes in de wachtkamer laten de jonge ouders meteen ontdekken wat een plezier boeken kunnen bezorgen.

Informeer de artsen zelf over het aanbod dat de bib heeft. Want niet enkel de leesboeken, maar ook de vele informatieve werken van de bibcollectie helpen de jonge ouders op weg in hun opvoeding.

Wijkgezondheidscentra

Met een project als Boekbaby's wil je iedereen bereiken. Niet enkel de gezinnen die sowieso overtuigd zijn van het belang en plezier van lezen. Maar ook die mensen die minder makkelijk de weg naar de bib vinden. De wijkgezondheidscentra, die doorgaans te vinden zijn in de (grotere) steden, kunnen om medewerking gevraagd worden. Ze bieden een laagdrempelige gezondheidszorg aan met een team van artsen, verplegers, kinesisten en gezondheidspromotoren. Zowel autochtone als allochtone buurtbewoners, zowel hoog –als laaggeschoolden maken er gebruik van.

Boekhandels

Boekhandel en bibliotheek zijn partners bij uitstek die een zelfde publiek kunnen bereiken en naar elkaar doorverwijzen. Zoek samen naar een geschikte actie waar jullie beide beter van worden. Bijvoorbeeld: wie jonger is dan 2 jaar en voor het eerst lid wordt van de bib, krijgt een kortingsbon voor de plaatselijke boekhandel. Klanten die babyboeken aankopen, krijgen een foldertje met alle info over het aanbod van de plaatselijke bibliotheek.

Burgerlijke stand

Elke ouder is verplicht een bezoekje aan de burgerlijke stand te brengen om zijn kind aan te geven. Hét moment om de even de aandacht te vestigen de bibliotheek.

Laat de ambtenaren een foldertje met informatie over het aanbod van de bibliotheek meegeven. Of misschien schenkt de gemeente wel een geboortecadeau in de vorm van een boekje?

Deel je expertise!

Opdat de medewerkers uit al deze partnerorganisaties de ouders correct en enthousiast kunnen informeren, moeten ze uiteraard ook over de juiste kennis ter zake beschikken. Jij kan die overdragen. Richt een infomoment in waarop je hen laat kennismaken met het aanbod van de bibliotheek, de ontwikkeling die kinderen in hun eerste levensjaren doormaken in de boekenwereld, de mooiste babyboeken van dit ogenblik... Houd hen op de hoogte door artikels uit tijdschriften door te spelen, regelmatig een overzicht te geven van de nieuwste babymaterialen...